

9. Kaupunginarkisto

Johtosäännön muutos. Kaupunginvaltuusto hyväksyi syyskuun 3 p:nä kaupunginarkiston johtosäännön eräiden pykälien muutoksen, jonka nojalla johtosäännössä mainittu, mutta arkiston koko olemassaolon ajan täyttämättä ollut apulaiskaupunginarkistonhoitajan virka poistettiin ja sen sijaan molemmat tähänastiset amanuenssin virat muutettiin arkistonhoitajan viroiksi. Vuosien kuluessa vakiintunut ja tarkoituksenmukaiseksi osoittautunut työnjako, jonka mukaan pätevyydeltään tasa-arvoisista viranhaltijoista toinen ensi sijassa hoiti nykyään toiminnassa olevista virastoista siirrettyjä asiakirjoja ja valvoi asiakirjojen luovutuksia yms., toisen keskittyessä etupäässä lakkautettujen viranomaisten arkistojen järjestämiseen ja luettelointiin, tuli täten muodollisestikin vahvistetuksi. Virkanimikkeisiin nähden saatiin samalla säilytetyksi rinnastussuhde valtionarkistoon, jonka vanhemman ja nuoremman amanuenssin virat samoin äskettäin muutettiin arkistonhoitajan viroiksi.

Henkilökunta. Kaupunginarkiston henkilökunnan kokoonpanossa ei kertomusvuoden aikana tapahtunut muutoksia. Kaupunginarkistonhoitajana oli edelleenkin filosofian maisteri R. Rosén, arkistoamanuensseina, sittemmin arkistonhoitajina filosofian maisterit V. Mattila ja S. Möller, toimistonhoitajana neiti A. Soura ja vahtimestarina herra E. Parkkali. Kesälomasijaisena oli kesäkuun 1 p:n ja elokuun 31 p:n välisenä aikana ylioppilas, sittemmin filosofian maisteri S. Lindstedt. Tempeliaukion arkistovaraston lämmittämisestä vahtimestarin kesäloman aikana huolehti rouva A. Välimäki. Amanuenssi Möllerin ollessa Helanderin säätiöltä v:n 1951 saamansa apurahan turvin virkavapaana helmikuun 1 p:stä toukokuun 31 p:ään tieteellisiä töitä ja ulkomaista tutkimusmatkaa varten hänen sijaisenaan oli toimistonhoitaja Soura, jonka sijaisena vuorostaan oli ylioppilas Lindstedt.

Toimisto- ja arkistotilat. Jo v. 1951 vireillä ollut kysymys tontin varaamisesta kaupunginarkiston ja mahdollisesti myöskin tilastotoimiston tarpeisiin rakennettavaa taloa varten ei kertomusvuoden aikana edistynyt. Liioin ei ole siitä huolimatta, että kiinteän omaisuuden tarkastajat uudelleen kiinnittivät asiaan huomiota, katsottu voitavan suorittaa paloturvallisuuden ja ilmanvaihdon parantamiseksi välttämättömiä korjaustöitä Sofiankadun 4:ssä ja Unloninkadun 27:ssä sijaitsevilla arkistovarastoissa. Tämän johdosta ja koska kaupunginarkisto välttämättä tarvitsee lisätiloja, arkisto helmikuun 14 p:nä esitti, että kiinteistötoimiston talo-osaston tehtäväksi annettaisiin selvittää, olisiko ruotsalaisen kauppa- ja korkeakoulun uudisrakennuksesta Runebergin-, Arkadian- ja Lapuankatujen kulmauksesta vuokrattavissa käyttökelpoista varastotilaa ja toimistohuoneita. Kauppa- ja korkeakoulun hallituksen edustajien kanssa käydyt neuvottelut johtivat sittemmin siihen, että uudisrakennuksen Runeberginkadun puoleisesta osasta lokakuun 15 p:nä vuokrattiin toimistotilaa 100 m² sekä saman talon kellarikerroksesta varastotilaa 720 m². Vuokra-aika oli aluksi viisi vuotta laskettuna siitä päivästä, jolloin edellämainitut tilat lopullisesti valmistuneina luovutetaan arkiston käyttöön, mikä tapahtunee v:n 1953 huhtikuun

alussa. Vuosikausia vireillä ollut kaupunginarkiston sijoituskysymys tuli täten toistaiseksi ratkaistuksi suhteellisen tyydyttävällä tavalla. Eri-tyisen tärkeätä on, että työtä voidaan tehostaa toimiston ja sen yhteydes- sä olevan arkistovaraston jouduttua lähelle aikaisemmin erillään ollutta Tempelliaukion kalliosuojan varastoa, jolloin käynee mahdolliseksi sään- nöllisesti suorittaa järjestelytöitä ja avustaa tutkijoita koko virka-ai- kana myöskin viimeksimainitussa paikassa.

*T o i m i n t a k u n n a l l i s e n a a r k i s t o k e s k u s -
v i r a n o m a i s e n a*

Esitykset ja lausunnot. Kunnalliseen arkistohallintoon kuuluvista, kaupunginarkiston antamista lausunnoista on mainittava seuraavaa:

kaupunginhallitukselle: tammikuun 8 p:nä amanuessi Möllerin virkava- pausanomuksesta; helmikuun 14 p:nä kiinteän omaisuuden tarkastajien ker- tomuksesta v:lta 1951; helmikuun 14 p:nä kaupunginarkiston eräiden virko- jen uudelleenjärjestelystä; elokuun 14 p:nä Helsingfors lyceum-nimisen op- pilaitoksen (v. 1831-91) oppilasluettelon painattamisesta; sekä elokuun 15 p:nä tilapäisen amanuessin viran perustamisesta kaupunginarkistoon; huoltovirastolle: marraskuun 24 p:nä huoltoviraston arkistoksi suunni- tellussa huoneessa suoritettavista muutos- ja korjaustöistä.

Lisäksi kaupunginarkisto kaupunginhallituksen kehoituksesta antoi lau- suntonsa seuraavien toiminimien ym. anomuksista, jotka koskivat oikeutta käyttää Helsingin kaupungin vaakunaa: J. Ratilainen, Merkkivalmistamo A. Oelker, Käsityöliike Aitta, Suomen siviili- ja asevelvollisuusinvalidien liitto, Helsingin puhelinyhdistys, Koruteollisuus Tillander oy., Oy. G.W. Sohlberg, Wärtsilä-yhtymän Arabian tehtaat, taiteilija N. Granberg, Bymanin koriste oy., Oy. H. Salenius & K:nit, V.H. Tanner oy. (Vaasa), Granvia oy., Osuuskunta Suomen Messut, Ibero oy., Karjalaisten urheiluseurojen kannatus- yhdistys sekä Oy. Stockmann ab. Ennen lopullisen lausunnon antamista kau- punginhallitukselle toimitettiin useille hakijoille kirjallisesti Helsingin vaakunaa ja sen käyttöä koskevia selvityksiä ja ohjeita.

Tarkastukset ja neuvonta. Arkiston johtosäännön 11 §:n mukaisia tar- kastuksia suoritettiin kertomusvuoden aikana Malmin sairaalan, sähkölai- toksen, kiinteistötoimiston kaupunkimittaosaston, halkotoimiston, huolto- viraston ja Helsingin vapaan huollon keskuksen arkistoissa. Tarpeen mu- kaan neuvoteltiin useiden virastojen ja laitosten edustajain kanssa arkis- tenhoidollisista erikoiskysymyksistä. Kaupunginvaakunan käyttöä koskevien ohjeiden tultua vahvistetuiksi varsin monet henkilöt kävivät kaupunginar- kistossa tietoja ja neuvoja pyytämässä.

*T o i m i n t a a s i a k i r j a v a r i k k o n a j a t u t -
k i m u s l a i t o k s e n a*

Asiakirjasitrot. Asiakirjoja luovuttivat kertomusvuoden aikana seuraa- vat virastot, laitokset ja yksityiset virkamiehet:

kaupunginhallitus; revisiotoimisto; kiinteistötoimiston asemakaava-, kaupunkimitta- ja talo-osastot; satamalaitoksen kansliaosasto; huolto- virasto; lastensuojeluviraston suojelukasvatus-, turvattomien lasten huolto- ja äitiysavustusosastot; terveydenhoitolautakunta; työvälistystoimis- ton nuoriso-osasto; kaupunginorkesteri; vaakunakomitea; v:n 1946 rakennus- toimikunta; historiallisen kaupunginosan perustamiskomitea; kaupunginjoh- taja E. Rydman; kaupunginsihteerit E. Waronen; ja poliisilaitoksen henki- kirjastoimisto.

Lisäksi kaupunginarkistoon luovuttivat asiakirjoja Helsingin Vapaan Huollon Keskus; Lauttasaaren Vapaan Huollon Keskus; Oulunkylän Vapaan Huollon Keskus; Oy. Marjaniemen huvilayhdyskunta (talousneuvos K. Lehti- nen ja rakennusmestari V.E. Leino); isännöitsijä H. Suortti; ja insinööri W.K. Åström. Vaikka v:n 1953 aikana tapahtuvan kaupunginarkiston muuton

vuoksi koetettiin välttää suurempien leveranssien vastaanottoa, kertyi uutta asiakirja-aineistoa kuitenkin n. 60 hyllymetriä.

Edellisenä vuonna aloitettua asiakirjojen mikrofilmaamista jatkettiin valokuvauttamalla mm. tuhoutumassa olevia asiakirjoja 1700-luvun alkuvuosilta ja eräs Helsingin kauppa- ja sivistyshistorian kannalta tärkeä yksityiskokoelma. Sellaisia virastoja, joiden hallussa oli esim. korvaamattonta kartta- ja piirustusaineistoa, pyydettiin harkitsemaan tällaisen aineiston filmaamista ja filmien tallettamista kaupunginarkistoon.

Inventointi-, järjestämis- ja luettelointityöt. Kertomusvuoden aikana vastaanotetut asiakirjat inventoitiin, asetettiin paikoilleen ja järjestettiin valmistavasti. Lopullisesti järjestetyistä ja luetteloiduista arkistoista mainittakoon Oy. Marjanien huvilayhdyskunnan, kaupunginorkesterin ja Kulosaaren sillan arkistot. Järjestettävänä olivat eräät maistraatin, ensimmäisen kaupunginvoudin, huoltoviraston, lastensuojeluviraston, kaupunginlääkäriin ja kiinteistötoimiston maatalousosaston asiakirjasarjat sekä v:n 1925 henkikirjoitusilmoitukset. Maistraatin pöytäkirjojen varustamista hakemistoilla jatkettiin 1740-luvun osalta. Valtuuston painettujen asiakirjojen vanhempien osien mahdollista seulomista silmälläpitäen laadittua alustavaa suunnitelmaa kokeeksi sovellettaessa todettiin, että tämä kovin laajaksi paisunut kokoelma haitatta lienee supistettavissa ainakin puoleen.

Kaupunginarkiston v. 1953 tapahtuvaa muuttoa ryhdyttiin syyspuolella valmistamaan mm. yksityiskohtaisen tarkasti mittaamalla eri kokoelmia ja suunnitteleamalla niiden uudelleensijoittamista.

Käsikirjasto. Kirjaston järjestämistä ja luettelointia samoin kuin Helsinki-bibliografian laatimista jatkettiin muiden töiden sen sallissa. Painotuotteita lahjoittivat vuoden varrella Svenska Litteratursällskapet i Finland; Stadshistoriska Institutet; Tukholma; filosofian tohtori E. Kuujo; Jyväskylän kaupunginkanslia; Riksheraldikerämbetet, Tukholma; Oy. Vallistus; Helsingin yliopiston kirjasto; sosiaalineuvos V. Karpio; arkistonhoitaja K. Pirinen; Suomen Sukututkimusseura; Helsingin evankelis-luterilaisten seurakuntien kirkkohallintokunta; rakennusmestari V.E. Leino; Helsingin Toinen Lyseo; Universitetsbiblioteket, Lund; Oy. Perkko; rouva H. Riikonen; Stockholms stadsarkiv; Kymin oy:n Juankosken tehdas; Suomen Historiallinen Seura; arkistonhoitaja S. Möller; rouva L. Ahla; Suomalainen Tiedeakatemia; kaupunginarkistonhoitaja R. Rosén; Göteborgin rahatoimikamarin arkisto; pastori J.A. Hedman; ja Riksarkivet, Tukholma. Kaikkiaan kartutettiin kirjastoa lahjoitusten, vaihtojen, siirtojen ja ostojen kautta 358 niteellä.

Kirjeenvaihto ja arkiston käyttö. Saapuneita kirjeitä diarioidiin 144 (v.1951 150) ja lähteneitä 80 (75). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annettiin 117 (124). Puhelimitse hoidetuista lukuisista hengillepano-, eläke- ym. selvityksistä ei pidetty luetteloa eikä liioin niistä monista, usein melkoista työtä aiheuttaneista suullisista tiedusteluista, jotka kohdistuivat Helsingin historiaan. Asiakas- ja tutkijakäyntejä merkittiin toimistossa 141 (129) ja Tempeliaukion arkistovarastossa 175 (225), minkä lisäksi tarvittaessa järjestettiin tutustumiskäyntejä. Asiakirjoja annettiin eri virastoille lainaksi 44 (69) yksikköä. Kirjastosta annettiin eri virastoille lainaksi niiden tarvitsemaa ammattikirjallisuutta.

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston tulot, jotka käsittävät vain annetuista todistuksista ym. kertyvät lunastusmaksut, nousivat 2 980 mk:aan (3 390 mk). Menot, niihin luettuina myöskin tilitysvuokrat, olivat 4 814 091 mk (4 178 979 mk), mistä määrästä kuitenkin vielä kertomusvuonna on vähennettävä ent. Viipurin kaupungin hoitokunnan kaupunginkassaan suorittama 18 888 mk:n vuosivuokra sille asiakirjain säilytyspaikaksi kertomusvuoden loppuun asti luovutetusta Tempeliaukion arkistovaraston huonetilasta.